Experts

Laksamana Zheng He dalam Pelayaran Ke Alam Melayu

7 January 2026

Kisah Zheng He, atau Laksamana Cheng Ho dalam tradisi Melayu, merupakan salah satu warisan maritim paling penting dalam sejarah dunia Islam dan Nusantara. Sebagai tokoh Muslim yang memimpin armada terbesar dalam sejarah manusia pada abad ke-15, beliau bukan sahaja memainkan peranan penting dalam membina jaringan diplomasi global, malah turut mencorakkan perkembangan awal sejarah Melayu-Islam, khususnya di Melaka. Dalam konteks pendidikan tinggi masa kini terutamanya bagi pelajar kejuruteraan di Universiti Malaysia Pahang Al-Sultan Abdullah (UMPSA), kisah epik beliau menawarkan nilai kepimpinan, inovasi, disiplin, dan integriti sebagai asas pembentukan graduan teknikal yang berwibawa.

Dilahirkan pada 1371 dengan nama Ma He, Zheng He merupakan keturunan Muslim Hui dari Yunnan. Keluarganya mempunyai tradisi keilmuan Islam yang kuat di mana datuk dan ayahnya dikatakan pernah menunaikan haji, menandakan keterikatan mereka dengan dunia Islam global. Setelah Yunnan ditawan Dinasti Ming, Ma He dibawa ke istana dan kemudiannya berkhidmat di bawah Maharaja Yongle. Walaupun bermula sebagai tawanan, kebijaksanaan, kecerdikan diplomatik, dan kefahamannya tentang jaringan perdagangan Muslim menjadikannya individu yang sangat dipercayai dalam istana Ming.

Pemahaman Zheng He tentang dunia Islam sangat strategik. Pada abad ke-14 dan ke-15, perdagangan antarabangsa dikuasai oleh jaringan maritim Muslim yang merentasi China, India, Timur Tengah dan Afrika Timur. Kemampuan beliau memahami budaya, nilai agama, bahasa dan diplomasi Islam menjadikannya calon terbaik untuk memimpin ekspedisi besar China. Pada 1405, beliau diberi mandat sebagai Laksamana dan mengetuai pelayaran megastruktur yang melibatkan sehingga 317 kapal dengan lebih 27,000 kelasi, jauh mengatasi armada Eropah pada zamannya.

Penting untuk difahami bahawa misi pelayaran Zheng He bukanlah kolonisasi seperti yang berlaku dalam penjajahan Eropah kemudian. Ekspedisi beliau berdasarkan prinsip diplomasi, perdagangan aman, pertukaran hadiah dan jaringan kerjasama. Banyak sumber sejarah Cina dan Arab mencatat bahawa armadanya membawa sutera, porselin, rempah dan logam sebagai simbol persahabatan, bukan dominasi. Pendekatan ini mencerminkan ajaran Islam bersifat hikmah, damai dan menghormati kedaulatan pihak yang lain.

Hubungan Zheng He dengan dunia Melayu-Islam pula merupakan bab penting dalam sejarah rantau ini. Pelayaran beliau ke Melaka bukan sahaja mengukuhkan hubungan China–Melaka, tetapi juga memperkukuh kedudukan Melaka sebagai pusat perdagangan Islam yang berprestij. Catatan sejarah menyebut bahawa sokongan diplomatik Zheng He terhadap Parameswara yang kemudiannya memeluk Islam dan dikenali sebagai Sultan Iskandar Shah telah membantu Melaka diiktiraf sebagai kuasa sah dalam laluan maritim antarabangsa. Ini membuktikan bahawa interaksi Zheng He tidak terhad kepada hubungan negara, tetapi turut menyumbang kepada penyebaran identiti Islam di Alam Melayu.

Tambahan pula, rekod menyebut bahawa Zheng He membina atau menambah baik beberapa masjid, termasuk di Melaka dan Nanjing. Batu prasasti di Nanjing yang mengandungi kalimah syahadah mengukuhkan pengaruh Islam dalam kehidupannya. Hal ini resonan dengan sejarah Melayu yang berkembang melalui jaringan pedagang Muslim yang membawa bukan sahaja barangan dagangan, tetapi juga ilmu, adab dan sistem nilai.

Apabila ditinjau dalam konteks pendidikan moden, kisah Zheng He menawarkan banyak nilai penting kepada pelajar kejuruteraan di UMPSA. Pertama, pelayaran beliau adalah contoh klasik kejuruteraan berskala mega. Pembinaan kapal ‘Treasure Ship’ sepanjang 130 meter memerlukan kepakaran dalam reka bentuk struktur, hidrodinamik, navigasi, dan logistik yang kesemuanya merupakan domain penting dalam kejuruteraan moden. Pelajar UMPSA dapat meneladani bagaimana teknologi boleh digabungkan dengan visi strategik untuk menghasilkan solusi berskala global.

Kedua, ekspedisi Zheng He menggambarkan nilai kepimpinan berintegriti. Walaupun diberi kuasa besar, beliau tidak menyalahgunakannya untuk menakluk atau mengeksploitasi. Sebaliknya, beliau mengamalkan diplomasi, kerjasama dan keadilan yang merupakan nilai yang amat penting bagi jurutera yang bakal memegang amanah besar dalam industri. Pelajar UMPSA harus melihat bahawa kemahiran teknikal sahaja tidak cukup malah mereka memerlukan etika, adab, dan kepekaan budaya seperti yang ditunjukkan Zheng He.

Ketiga, kisah ini menekankan pentingnya komunikasi antara budaya. Zheng He memimpin armada yang melibatkan pelbagai bangsa dan berhubung dengan masyarakat di 30 lebih pelabuhan seluruh Asia dan Afrika. Dalam dunia kejuruteraan hari ini, graduan UMPSA sering berinteraksi dengan industri antarabangsa. Keupayaan berkomunikasi secara profesional merentas budaya, bahasa dan sistem nilai menjadi kemahiran kritikal abad ke-21.

Keempat, Zheng He menunjukkan bahawa identiti agama tidak pernah menjadi penghalang kepada kemajuan sains dan teknologi. Sebaliknya, Islam menggalakkan kecemerlangan, disiplin, amanah dan inovasi serta nilai yang relevan kepada pelajar Muslim dan bukan Muslim di UMPSA. Pelajar kejuruteraan dapat melihat bagaimana spiritualiti dan profesionalisme mampu berjalan seiring untuk membina tamadun.

Akhirnya, kisah Zheng He dalam sejarah dunia, sejarah Melayu dan sejarah Islam menggambarkan satu hakikat penting: pemimpin besar bukan hanya diukur daripada kejayaan teknikal atau kekuatan politik, tetapi juga daripada kemampuan menghubungkan bangsa, memajukan pengetahuan dan meninggalkan warisan yang mencerdaskan manusia. Pelajar kejuruteraan UMPSA yang bakal memegang peranan strategik dalam sektor industri perlu melihat diri mereka sebagai pembina tamadun moden sebagaimana Zheng He membina rangkaian maritim global.

Oleh: Mohammad Baihaqi Hasni
E-mel: baihaqi@umpsa.edu.my
Penulis adalah Guru Bahasa Kanan, Pusat Bahasa Moden (PBM), Universiti Malaysia Pahang Al-Sultan Abdullah (UMPSA).
Rencana ini merupakan pandangan peribadi penulis dan tidak menggambarkan pendirian rasmi Universiti Malaysia Pahang Al-Sultan Abdullah (UMPSA).

TAGS / KEYWORDS

Laksamana Zheng He

- 191 views

View PDF